Stan nieczynny – obowiązki dyrektora, korzyści dla nauczyciela

Anna Trochimiuk- prawnik, redaktor i autor publikacji dotyczących spraw kadrowych w placówkach oświatowych

Instytucja stanu nieczynnego pozwala na przedłużenie zatrudnienia nauczyciela, który otrzymał wypowiedzenie, maksymalnie o 6 miesięcy. W tym okresie nauczyciel zachowuje prawo do wynagrodzenia, a co najważniejsze – zyskuje szanse na powrót do pracy. Jeżeli jesteś dyrektorem, artykuł ten wyjaśni Ci, kiedy możesz przenieść nauczyciela w stan nieczynny, a w związku z tym i jakie dodatkowe obowiązki spoczywają na Tobie. Jeśli zaś jako nauczyciel zamierzasz przejść w stan nieczynny, dowiesz się, kiedy możesz to zrobić, jakie prawa wiążą się ze stanem nieczynnym i dla kogo jest on opłacalny.

Kto może skorzystać ze stanu nieczynnego?

Nauczyciel, który otrzymał wypowiedzenie stosunku pracy z powodu braku możliwości dalszego zatrudnienia w pełnym wymiarze zajęć (art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela) może na swój wniosek skorzystać ze stanu nieczynnego. Regulacja dotycząca stanu nieczynnego (20 ust. 5c-8) nieprzypadkowo została umieszczona w art. 20 Karty Nauczyciela. Oznacza to, że ze stanu nieczynnego może skorzystać tylko taki nauczyciel, który otrzymał wypowiedzenie z powodu braku możliwości dalszego zatrudnienia w pełnym wymiarze zajęć w trybie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczycieli. Dotyczy to następujących grup nauczycieli:

- nauczyciele zatrudnieni na podstawie mianowania (mianowani, dyplomowani) aktualnie pracujący w pełnym wymiarze zajęć,
- nauczyciele zatrudnieni na podstawie umowy o pracę aktualnie pracujący w pełnym wymiarze zajęć, którzy otrzymali wypowiedzenie stosunku pracy na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela,
- nauczyciele zatrudnieni na podstawie mianowania, którzy pozostają w stanie ograniczenia zatrudnienia (od początku kolejnego roku szkolnego pracowaliby w pełnym wymiarze zajęć),

- nauczyciele zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, którzy otrzymali wypowiedzenie stosunku pracy na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela, aktualnie mają zmniejszony wymiar zajęć (na podstawie wypowiedzenia lub porozumienia zmieniającego), ale zmniejszenie to obowiązuje na czas określony – do końca bieżącego roku szkolnego (od przyszłego roku

szkolnego, gdyby nie otrzymali wypowiedzenia, byliby zatrudnieni w pełnym wymiarze zajęć).

Przykład 1	Nauczyciel zatrudn

	Przykład 2

	Przykład 3

	Przykład 4

Jak przejść w stan nieczynny?

Stan nieczynny to uprawnienie wnioskowe. Oznacza to, że bez pisemnego wniosku nauczyciela dyrekto

Wniosek o przeniesienie w stan nieczynny powinien być zawarty na piśmie lecz nie musi zawierać uzasa

Przykład 5	Nauczyciel w dniu 1

Jeżeli nauczyciel będzie spełniał ustawowe wymogi i złoży pisemny wniosek z zachowaniem 30-dniowym terminie, wówczas dyrektor kieruje go w stan nieczynny. Wniosek spóźniony będzie pozostawiony bez rozpoznania.

W wyjątkowych sytuacjach nauczyciel będzie mógł złożyć skuteczny wniosek także po upływie 30-dniowego terminu. Dotyczy to przypadków, jeżeli dyrektor nie pouczy nauczyciela w treści wypowiedzenia o możliwości skorzystania ze stanu nieczynnego. Dlatego aby uniknąć nieporozumień na tym tle, warto, by dyrektor w treści wypowiedzenia umowy o pracę pouczył nauczyciela o treści art. 20 ust. 5c Karty Nauczyciela (wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2014 r. I PK 169/13).

Skuteczne złożenie przez nauczyciela wniosku o przeniesienie w stan nieczynny skutkuje z mocy samego prawa przeniesieniem w stan nieczynnym w pierwszym dniu następującym po zakończeniu okresu wypowiedzenia (w przypadku nauczycieli szkół feryjnych jest to zawsze 1 września). Dyrektor nie musi więc podejmować żadnej decyzji w sprawie przeniesienia nauczyciela w stan nieczynny. Może jedynie poinformować nauczyciela o przyjęciu wniosku i o skutkach stanu nieczynnego.

Albo stan nieczynny albo odwołanie od wypowiedzenia

Złożenie wniosku o przeniesienie w stan nieczynny czyni wypowiedzenie stosunku pracy bezskutecznym (art. 20 ust. 5c Karty Nauczyciela). Oznacza to, że jeżeli nauczyciel złoży odwołanie od wypowiedzenia stosunku pracy a następnie wniosek o przeniesienie w stan nieczynny bądź odwrotnie, to odwołanie będzie niezasadne. Dlatego dyrektor w odpowiedzi na

pozew powinien wnosić o oddalenie powództwa, wskazując, że żądanie nauczyciela jest bezpodstawne, gdyż wskutek złożenia skutecznego wniosku o stan nieczynny wypowiedzenie stało się bezskuteczne a więc sprawa jest bezprzedmiotowa (Uchwała Sądu Najwyższego z 18 września 2014 r. III PZP 3/14).

Nie oznacza to jednak, że nauczyciel jest zupełnie bezbronny wobec wcześniejszego bezprawnego wypowiedzenia stosunku pracy. Jeśli bowiem nauczyciel uchyli się od skutków prawnych złożonego wniosku o przejście w stan nieczynny (np. wykazując że wniosek ten został złożony pod wpływem błędu) i w terminie 14 dni od zakończenia stanu nieczynnego odwoła się do sądu pracy od wygaśnięcia stosunku pracy, wówczas może podnosić zarzuty dotyczące wad wypowiedzenia. Zarzuty te mogą mieć wtedy wpływ na rozstrzygnięcie sądu.

Stan nieczynny nie zawsze przynosi korzyści finansowe …

Jak już wskazano, podstawową zaletą stanu nieczynnego jest pozbawienie uprzedniego wypowiedzenia skuteczności oraz możliwość przedłużenia wypowiedzianego stosunku pracy o 6 miesięcy. Nie zawsze jednak stan nieczynny przyniesie dla nauczyciela korzyści.

W trakcie stanu nieczynnego nauczyciel otrzymuje wynagrodzenie zasadnicze, które jest wypłacane zawsze z pełnego wymiaru zajęć, nawet jeżeli wcześniej miał on ograniczone zatrudnienie (art. 22 ust. 2a Karty Nauczyciela). Jest również uprawniony do świadczeń innych niż wynagrodzenie takich jak świadczenia z ZFŚS, świadczenie urlopowe, dodatek wiejski lub mieszkaniowy. Nie otrzyma natomiast dodatku motywacyjnego, funkcyjnego i za wysługę lat (art. 20 ust. 6 Karty Nauczyciela). Poza tym traci prawo do odprawy z tytułu rozwiązania stosunku pracy, ponieważ ten stosunek nie rozwiązuje się w wyniku wypowiedzenia lecz wygasa po upływie stanu nieczynnego. Dlatego zwłaszcza w przypadku nauczycieli zatrudnionych na podstawie mianowania, którym z tytułu rozwiązania stosunku pracy w trybie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela przysługuje odprawa w wysokości 6-miesięcznego wynagrodzenia może się okazać, że wysokość wynagrodzenia w trakcie stanu nieczynnego będzie równa kwocie odprawy. Nauczyciel nie otrzyma więc korzyści finansowej, a budżet szkoły nie zostanie dodatkowo obciążony.

… lecz może dać szansę na powrót do pracy, …

Stan nieczynny może opłacać się przede wszystkim dla tych nauczycieli, którzy mają realną szansę na „powrót” do zatrudnienia w pełnym wymiarze zajęć na czas określony w ciągu 6 miesięcy od początku kolejnego roku szkolnego. Kiedy bowiem powstanie obiektywna możliwość podjęcia przez nauczyciela pracy w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony lub na okres, na który została zawarta umowa, w tej samej szkole, na tym samym lub innym stanowisku, zgodnym z kwalifikacjami nauczyciela, wówczas dyrektor w pierwszej kolejności nauczyciela „przywraca” do pracy nauczyciela przebywającego w stanie nieczynnym. Odmowa podjęcia pracy przez nauczyciela skutkuje jednak natychmiastowym wygaśnięciem stanu nieczynnego (art. 20 ust. 7 Karty Nauczyciela, wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2014 r. I PK 91/14). Dyrektor nie musi zatem kontynuować zatrudnienia z nauczycielem, który mimo danej mu szansy, nie chce powrócić do pracy.

Przykład 6	Nauczyciel historii w

	Przykład 7

zatrudniony w centrum kształcenia praktycznego otrzymał wypowiedzenie stosunku	pracy w trybie art. 2

.

Dyrektor nie musi „przywracać” nauczyciela do pracy, jeśli możliwe będzie jego zatrudnienie tylko na czas określony lub w niepełnym wymiarze.

Przykład 8	Nauczyciel edukac

… a także ułatwić nabycie nagrody jubileuszowej lub przejście na świadczenie kompensacyjne …

Niewątpliwie skorzystanie ze stanu nieczynnego opłaca się nauczycielom, którym w dniu rozwiązania stosunku pracy brakowałby nie więcej niż 6 miesięcy do osiągnięcia stażu pracy uprawniającego do nagrody jubileuszowej. Korzyści przyniesie także tym nauczycielom, którym w dniu rozwiązania stosunku pracy pozostałoby maksymalnie 6 miesięcy do osiągnięcia 30 lat okresów składkowych i nieskładkowych uprawniających do świadczenia kompensacyjnego. Okres stanu nieczynnego jest bowiem okresem składkowym.

Jednakże aby przejść na świadczenie kompensacyjne, trzeba również legitymować się co najmniej 20-letnim okresem pracy nauczycielskiej (tzw. pracy „przy tablicy"). Bierze się tu pod uwagę jedynie okresy faktycznie przepracowane, co oznacza, że okres stanu nieczynnego nie podlega w tym zakresie uwzględnieniu. Dlatego jeśli nauczyciel na dzień poprzedzający rozpoczęcie stanu nieczynnego nie posiada ww. 20-letniego okresu pracy „przy tablicy", wówczas nie będzie mógł przejść na świadczenie kompensacyjne, nawet mimo korzystania ze stanu nieczynnego.

Czy w trakcie stanu nieczynnego można podjąć inną pracę?

W wypadkach podyktowanych koniecznością realizacji programu nauczania w tej samej lub w innej szkole nauczyciel korzystający ze stanu nieczynnego może, na swój wniosek lub na wniosek dyrektora szkoły, podjąć pracę zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami w niepełnym lub w pełnym wymiarze zajęć, jednak na okres nie dłuższy niż okres stanu nieczynnego. Z tytułu wykonywania pracy nauczycielowi przysługuje odpowiednie do wymiaru zajęć wynagrodzenie, niezależnie od pobieranego wynagrodzenia z tytułu pozostawania w stanie nieczynnym (art. 20 ust. 8 Karta Nauczyciela).

W odróżnieniu od urlopu dla poratowania zdrowia w trakcie stanu nieczynnego nauczyciel może również podjąć zatrudnienie poza oświatą, jak i wszelką inną aktywność zarobkową. Nie spowoduje to wygaśnięcia stanu nieczynnego, chyba że dyrektor zgodnie z prawem będzie

chciał „przywrócić” nauczyciela do pracy, a nauczyciel odmówi powrotu. Z tego punktu widzenia stan nieczynny jest dla nauczyciela bardzo dobrym rozwiązaniem, gdyż jednocześnie daje pewne perspektywy na powrót do pracy w szkole, nie wykluczając zatrudnienia u innego pracodawcy.

Reasumując …

- Nauczyciel, który otrzymał wypowiedzenie w trybie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela, może skorzystać ze stanu nieczynnego.
- W tym celu składa pisemny wniosek w ciągu 30 dni od otrzymania wypowiedzenia.
- Po otrzymaniu skutecznego wniosku dyrektor przedłuża mu zatrudnienie o 6 miesięcy.
- W trakcie stanu nieczynnego nauczyciel zachowuje płacę zasadniczą.
- Zyskuje on szansę na powrót do pracy.
- Może również wypracować staż potrzebny do otrzymania nagrody jubileuszowej lub świadczenia kompensacyjnego.

Orzecznictwo:

- Wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2014 r. (I PK 169/13).
- Uchwała Sądu Najwyższego z 18 września 2014 r. (III PZP 3/14).
- Wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2014 r. (I PK 91/14).

- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 191 z późn. zm.) – art. 20 ust. 1 pkt 2 , **art. 20 ust. 5c** , art. 20 ust. 6 - 8 , art. 22 ust. 2a , art. 27 ust. 1

.